

УДК 65.014.1:658.152:658.589(043.3/.5)

КОМПЕТЕНТІСНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГУВАННЯ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Л.М. Карпенко, к.е.н., доцент

Одеський національний політехнічний університет, Одеса, Україна

Карпенко Л.М. Компетентнісні засади стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств.

У статті розроблено та обґрунтовано механізм адміністрування процесу оцінювання ефективності стратегування інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства на компетентнісних засадах, які визнають об'єктивний характер інтегрування знань із стратегічного, інноваційного та інвестиційного менеджменту, а також обов'язковість багатопозиційного підходу до стратегування за схемою зміни управлінських завдань «консультант – теоретик – експерт – аналітик – клієнт – організаційний менеджер».

Ключові слова: стратегування, активізація, компетентні засади, інноваційно-інвестиційний розвиток, управлінський персонал, інвестиційний менеджмент

Карпенко Л.Н. Компетентностные основы стратегирования активизации инновационно-инвестиционного развития промышленных предприятий.

В статье разработан и обоснован механизм администрирования процесса оценки эффективности стратегирования инновационно-инвестиционного развития промышленного предприятия на компетентностной основе, который признает объективный характер интеграции знаний стратегического, инновационного и инвестиционного менеджмента, а также обязательность многопозиционного подхода к стратегированию по схеме изменения управленческих задач «консультант – теоретик – эксперт – аналитик – клиент – организационный менеджер».

Ключевые слова: стратегирование, активизация, компетентные основы, инновационно-инвестиционное развитие, управленческий персонал, инвестиционный менеджмент

Karpenko L.M. Competent bases of the activation strategy of industrial enterprises innovation and investment development.

The article develops and substantiates the mechanism of the process administration of evaluating the effectiveness of the strategy of industrial enterprise innovation and investment development on the competence basis, which recognizes the objective nature of the integration of knowledge from strategic, innovation and investment management, as well as the obligatory multi-position approach to strategic management by the scheme of change of management Tasks, such as: "consultant – theorist – expert – analyst – client – organizational manager".

Keywords: strategy, activation, competencies, innovation and investment development, management personnel, investment management

Високий рівень економічного розвитку, як показує досвід промислово розвинених країн світу, забезпечується низкою умов, головними з яких є накопичений науково-технічний, індустріальний, інвестиційний потенціал, інституційні чинники технологічного прогресу і державна підтримка інноваційних перетворень. Економічні деформації переконують щодо доцільності активізації та підвищення результативності інноваційно-інвестиційних процесів у промисловості та мінімізації впливу чинників, що їх гальмують. Істотний вплив на інноваційно-інвестиційну діяльність, забезпечення лідируючих позицій, конкурентоспроможність у промисловості має потужність його інноваційного потенціалу. За таких умов особливого значення набуває обґрунтування теоретичних засад і практичних заходів щодо розвитку вітчизняного виробництва за рахунок формування та реалізації його інноваційного потенціалу на компетентнісних засадах [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вагомий внесок у теорію інновацій, інвестицій та стратегічного управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств зробили вчені: Ю. Блех, К. Боумен, Ф. Брихмен, Юджин, С. Броун, Є. Добровольський, Н. Ілишева, С. Крилов, І. Бланк, М. Бондар, І. Боярко, І. Бузько, А. Бутенко, Л. Гриценко, В. Гриньова, П. Григорук, Б. Данилишин, М. Долішній, В. Захарченко, С. Ляшенко, В. Коюда, О. Кузьмін, С. Філіппова, Н. Хрущ, С. Харічков, Н. Чухрай, А. Яковлев, О. Ястремська. Ними обґрунтовані якісні та кількісні інноваційні перетворення у виробництві, інноваційна діяльність, інноваційно-вдвіторювальний потенціал виробництва, управління інноваційним розвитком підприємств, прийняття інвестиційних рішень на підприємствах, розробка організаційно-економічного механізму активізації інвестування. Але питання компетентнісних засад стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств потребують удосконалення дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Нові завдання стратегування обумовлюють нові вимоги підприємства до компетенцій та компетентностей персоналу. Йдеться про стратегічне бачення, постановку поточних завдань, розроблення стратегічних альтернатив, стратегічний аналіз тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження

Компонентами компетенції управлінського персоналу, що займатиметься стратегуванням активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства, є: а) кваліфікація (професійний рівень підготовки, який відповідає певним видам робіт); б) креативність (здатність до розроблення нових технологічних, організаційних та інших рішень, втілення їх у процесі своєї діяльності); в) гнучкість (вміння пристосовуватися до внутрішніх і зовнішніх змін на підприємстві) [1].

Результати попереднього навчання утворюють базовий рівень компетентностей управлінського персоналу, що буде здійснювати стратегування на підприємстві, а типові завдання фахової діяльності

(див. табл. 1) вказують на додаткові компетентності, які умовно можна розділити на групи щодо:

- інноваційного менеджменту з теоретичного розуміння та застосування інструментарію за напрямками: інновація, інноваційне оновлення, інноваційна діяльність, інноваційний процес та його елементи, інноваційний розвиток, інноваційна активність, інноваційні рішення, інноваційна продукція, інноваційний цикл, функції інновацій, соціогенетичні закономірності інноваційного розвитку, інноваційне, інноваційно-активне та інноваційно-орієнтоване підприємство;
- інвестиційного менеджменту з теоретичного розуміння та застосування інструментарію за напрямками: інвестиції, та їх види інвестиційна діяльність (її форми, об'єкти та суб'єкт), інвестування, інвестор, учасник інвестиційної діяльності, інвестиційний ринок, інвестиційний цикл, фази інвестиційного циклу, інвестиційний процес, інвестиційний комплекс [2].

Таблиця 1. Типові завдання діяльності та фахові компетентності персоналу, потрібні для стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства

Типові завдання діяльності 1	Фахові компетентності як здатність 2
1.1. Збір, оброблення і систематизування інформації з питань інноваційної діяльності	<ul style="list-style-type: none"> – встановлювати мету формування інформаційної бази інноваційного менеджменту; – аналізувати, верифікувати, оцінювати повноту інформації в ході здійснення інноваційної діяльності; – спілкуватися та працювати з фахівцями інших організацій, структурних підрозділів щодо опрацювання інформації
1.2. Діагностування середовища інноваційної діяльності	<ul style="list-style-type: none"> – діагностувати макроекономічні показники діяльності, що характеризують інноваційний розвиток країни; – діагностувати внутрішнє середовище інноваційної діяльності підприємства;
1.3. Аналізування інноваційної діяльності підприємства	<ul style="list-style-type: none"> – постановки задачі аналізу та використання відповідних методів його здійснення на основі критичного осмислення основних теорій, принципів і методів аналізу інноваційної діяльності; – практичного використання теорії аналізу інноваційної діяльності із застосуванням інформаційних технологій;
1.4. Оцінювання стану та ефективності використання інноваційного потенціалу підприємства	<ul style="list-style-type: none"> – постановки задачі аналізу та використання відповідних методів його здійснення для оцінювання інноваційного потенціалу на макро- та мікроекономічному рівні; – оцінювати ефективність використання інноваційного потенціалу підприємства;
1.5. Аналізування ресурсів, процесів і результатів інноваційної діяльності	<ul style="list-style-type: none"> – аналізувати ресурси, процеси, результати інноваційної діяльності; – системно аналізувати ресурси та результати інноваційної діяльності з використанням інформаційних технологій, презентувати результати аналізу;
1.6. Оцінювання спроможності реалізації інноваційних проєктів	<ul style="list-style-type: none"> – оцінювати спроможність реалізації інноваційних проєктів; – постановки задачі оцінки, вибору методів їх розв'язання; – оцінювати та презентувати результати оцінювання спроможності реалізації інноваційних проєктів; – використовувати інформаційні технології в процесі здійснення оцінки інноваційного проєкту; – оцінювати організаційну спроможність реалізації проєкту організатором;
1.7. Формування інноваційної політики та стратегії інноваційного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> – формувати та обґрунтовувати довгострокову інноваційну політику; – обґрунтовувати стратегічні напрями, цілі та джерела фінансування реалізації стратегії інноваційної діяльності;

Продовження таблиці 1

1	2
1.8. Прогнозування розвитку ринку інновацій	– застосовувати принципи і методи прогнозування інноваційного та науково-технологічного розвитку макроекономіки; – прогнозувати кон'юнктуру інноваційного ринку; – прогнозувати інноваційну активність галузей економіки та регіонів; – прогнозувати інноваційний потенціал підприємства;
1.9. Прогнозування інноваційного розвитку підприємства	– розв'язувати спеціалізовані завдання довгострокової інноваційної політики підприємства;
1.10. Розроблення інноваційних проектів та програм	– розробляти інноваційні проекти; – управляти та контролювати виконання проектів;
1.11. Оцінювання та експертиза інноваційних проектів і програм	– оцінювати економічної, бюджетної та соціальної ефективності інноваційних проектів; – проводити експертизу бізнес-планів інноваційних проектів та програм;
1.12. Створення інноваційної організації	– застосовувати принципи і методи проектування інноваційного підприємства; – аналізувати функціонування інноваційних підприємств;
1.13. Планування інноваційної діяльності підприємства	– застосовувати принципи і методи планування інноваційної діяльності підприємства;
1.14. Розроблення стратегії інноваційного розвитку підприємства	– застосовувати принципи і методи стратегічного управління та аналізу; – формулювати місію, систему цілей стратегії підприємства

Джерело: Власна розробка автора

Стратегування в частині управління інноваційною діяльністю на компетентнісних засадах націлене на прогнозування глобальних змін в економічній ситуації та пошук і реалізацію масштабних інноваційних проектів, які сприятимуть успіхові підприємства і забезпечуватимуть його ефективне функціонування і розвиток у тривалій перспективі. Це передбачає визначення основних напрямів науково-технічної і виробничої діяльності підприємства у сферах розроблення і впровадження нової продукції; вдосконалення і модифікацію продукції, яку виготовляє підприємство; зняття з виробництва застарілої продукції; залучення у виробничу діяльність нових ресурсів і нових технологій, освоєння нових методів організації виробництва та праці. Систематизуємо і представимо етапи планування інноваційної діяльності підприємства в межах загальної стратегії (рис. 1) [3].

Компетентнісні засади адміністрування процесу стратегування інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства у практичній діяльності щодо адміністрування послідовно перетворюються й інтегруються в загальну систему професійного освоєння і застосування теоретичних знань і практичних навичок. Оскільки стратегічне управління інноваціями орієнтоване на визначення і досягнення перспективних цілей (завоювання більшої частки ринку, забезпечення високих темпів стійкого економічного розвитку тощо) в умовах конкурентного середовища, що відображене в системі стратегічних планів: загально корпоративних, планів стратегічних господарських одиниць, на які поділено підприємство, планів функціональних сфер діяльності (маркетингової, інвестиційної,

виробничої, інноваційної та ін.), остільки компетентності із застосування інструментарії планування, прогнозування, аналізування та контролювання є однаково важливими. Таким чином, сукупність компетентностей управлінського персоналу в частині інноваційної складової має забезпечити формування напрямів інноваційної діяльності, визначення стратегічних інноваційних цілей та інноваційної стратегії підприємства [4].

Стратегування інвестиційною складовою інноваційно-інвестиційного розвитку на компетентнісних засадах вимагає компетентностей щодо управління інвестиційним портфелем та знань його принципів, до основних із яких відносяться:

- забезпечення реалізації інвестиційної стратегії;
- забезпечення відповідності обсягу і структури портфеля обсягу і структурі формованих його джерел;
- оптимізація співвідношення прибутковості та ризику;
- оптимізація співвідношення прибутковості та ліквідності;
- забезпечення керованості портфелем.

Для реалізації цих завдань необхідно розробляти плани і програми інноваційної діяльності, здійснювати обґрунтування проектів створення нових продуктів, розробляти ефективні організаційні форми управління реалізацією інноваційних проектів, керувати ресурсним забезпеченням інноваційних програм та проектів.

До цього промислового підприємству слід додати компетентність щодо визначення економічного ефекту від запровадження нових технологій та продукції, що є центральним питанням інвестиційної діяльності.

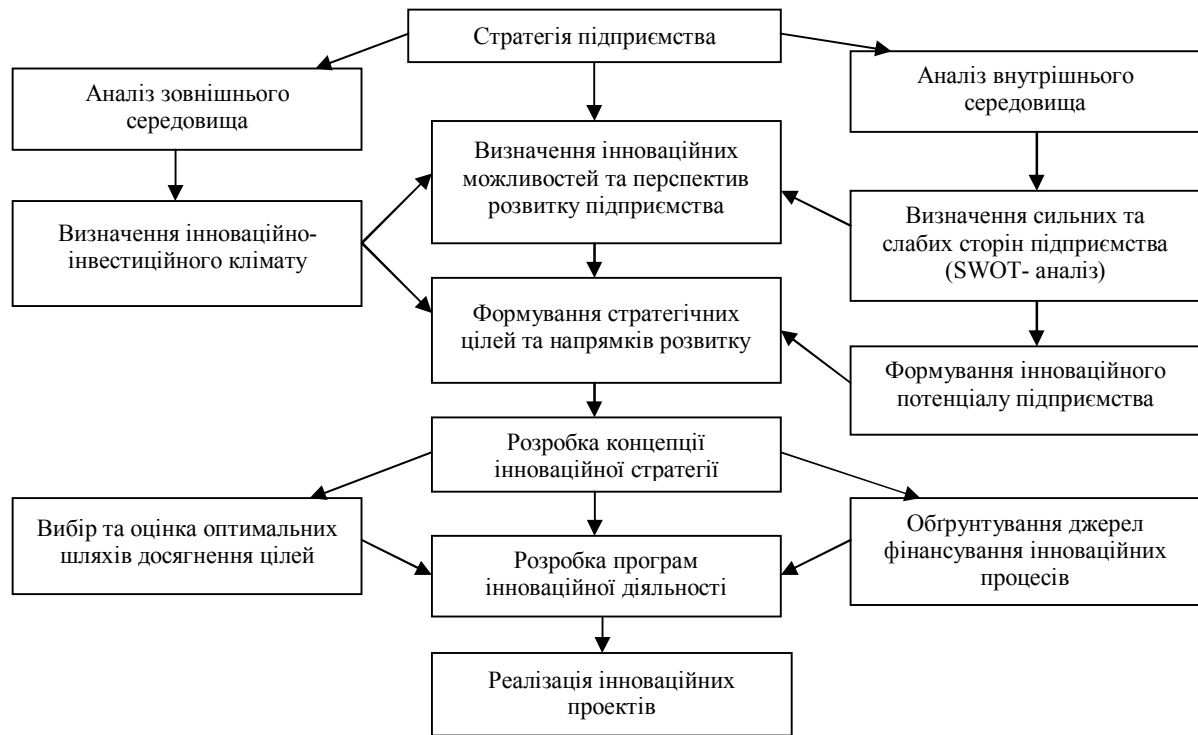

Рис. 1. Послідовність стратегічного планування інноваційною діяльністю підприємства
Джерело: Власна розробка автора

Ефективне управління інвестиційною складовою (інвестиційною діяльністю, проектним інвестуванням) забезпечує єдність суб'єкта та об'єкта управління, яке досягається в результаті не тільки саморегулювання в економічних системах, а й цілеспрямованого впливу об'єкта управління на суб'єкт. Якість впливу залежить від: а) управлінської та організаційної діяльності, в якій вони реалізуються; б) доцільності дій суб'єкта управління, який здійснює управлінську й організаційну роботу, приймає управлінські рішення і домагається управлінського результату.

Економічна система включає суб'єкти, які здійснюють цілеспрямовану інвестиційну діяльність відповідно до прийнятим ними рішенням, здатні до самооцінки з приводу своїх дій і оцінці дій інших суб'єктів і змінюють стратегію і тактику без жорсткої прив'язки до зовнішніх умов. Це робить підприємство внутрішньо нестійкою організацію, що визначається [5]:

- багатоеlementність (індивіди, формальні і неформальні відносини, підрозділи тощо);
- активністю елементів та їх залежністю від зовнішніх дестабілізуючих впливів;
- обмеженістю доступної інформації;
- суперечливістю інтересів елементів систем і системи в цілому;
- нелінійним характером взаємодії елементів системи;
- пороговим характером процесів: реальна віддача від зусиль, прикладених для досягнення поставленої мети, виникає лише тоді, коли зусилля перевищать певне порогове

значення. До цього віддача від прикладених зусиль практично відсутня;

— гістерезисної поведінки суб'єктів і об'єктів управління (тимчасове запізнювання їх реакції на зміну зовнішніх умов).

Підтримуємо узагальнення, зроблене С. Дацюком [6] щодо вимог до фахівця, який зможе виконати стратегування об'єкту або процесу якісно та креативно. Інтегрування знань із стратегічного, інноваційного та інвестиційного менеджменту, а також обов'язкова наявність вміння ставити себе на різні позиції за схемою «консультант-теоретик-експерт-клієнт» – це найважливіша сучасна компетентність управлінського персоналу, який з може здійснювати стратегування.

Висновки

Інтегрування знань із стратегічного, інноваційного та інвестиційного менеджменту, а також обов'язкова наявність вміння ставити себе на різні позиції за схемою «консультант-теоретик-експерт-клієнт» – це найважливіша новітня компетентність управлінського персоналу, який здійснюватиме стратегування. Вона актуалізуються як здатність: а) теоретика – розвивати теорію, брати участь у теоретичному пошуку, який відповідає за: наукове обґрунтування інноваційно-інвестиційного розвитку та його складових, методів, інструментів тощо та впровадження теоретичних інновацій в стратегічні розробки експертів та консультантів шляхом проведення семінарів та вирішення проблемних кризових ситуацій; б) консультанта – поєднати позиції теоретика, експерта, аналітика,

оргменеджера та виробити певну процедуру стратегування. Він обговорює теоретичні підходи, просуває нові знання, нові підходи, нові стратегічні кроки – як публічно, так і не публічно – для їх використання у якості ефективних рішень. Консультанти, використовуючи продукти аналітиків та експертів, безпосередньо спілкуються з клієнтом, мають справу з його старим знанням, просувають нове знання у безпосередній комунікації та у вигляді прикладних стратегічних кроків щодо діяльності клієнта. Діяльність консультанта має публічну і клієнтську непублічну складову; в) експерта – здобути за результатами аналізу досвіду інших підприємств нове знання з реального об'єкту та надати рекомендацій. У стратегічній площині інноваційно-інвестиційного розвитку експерти вивчають реальність, цілі конкурентів, узгодженість різних цілей; пропонують свої варіанти стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку в цілому або за його складовими, власні інструменти та методи; г) аналітика – шукати та обґрунтовувати зв'язок тенденцій та процесів об'єкту, будувати моделі, розробляти сценарії та робити прогнози; д) організаційний або проектний менеджер – організувати клієнтсько-сервісну діяльність аналітиків, експертів і консультантів в межах окремих інноваційно-інвестиційних проектів та в цілому. Його обов'язок – організація круглих столів, внутрішніх семінарів, піар-акції, тощо; е) обслуговуючий персонал – налагоджувати

засоби комунікацій, перевіряти стан техніки адміністрування. Інтегрування цих позицій відбувається на рівні фахових завдань і відповідних компетентностей.

По суті, до прерогатив адміністрування відносяться в основному загальні системоутворюючі повноваження. Їх реалізація поєднує комплекс організаційно-методичних функцій, які забезпечують повноваження персоналу, оскільки формує і реформує організацію, направляє і супроводжує її функціонування, контролює і надає встановлену звітність. З комплексу повноважень виділяється множина лінійних та функціональних адміністративних завдань, розробка стратегічних рішень у процесі стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства. Адміністрування доповнює специфічними компетенціями існуючі, забезпечує функціоналом процедур адміністрування та системою процедур оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства.

Відтак, нові завдання стратегування обумовлюють нові вимоги підприємств до компетенцій та компетентностей управлінського персоналу з інноваційного менеджменту, інвестиційного менеджменту та стратегічного управління, які дозволятимуть активізувати інноваційно-інвестиційну діяльність та прискорити інноваційний розвиток підприємства.

Abstract

The article develops and substantiates the mechanism of the process administration of evaluating the effectiveness of the strategy of industrial enterprise innovation and investment development on the competence basis, which recognizes the objective nature of the integration of knowledge from strategic, innovation and investment management, as well as the obligatory multi-position approach to strategic management by the scheme of change of management Tasks, such as: "consultant – theorist – expert – analyst – client – organizational manager".

Integration of knowledge from strategic, innovative and investment management, as well as the obligatory availability of the ability to put yourself in different positions according to the "consultant-theoretician-expert-client" scheme, is the most important new competence of the managerial staff who will carry out the strategy. It is actualized as the ability: a) the theorist – to develop the theory, to participate in the theoretical search, which is responsible for: scientific substantiation of innovation-investment development and its components, methods, tools, etc., and the introduction of theoretical innovations in the strategic development of experts and consultants through seminars and resolving problem crises; b) the consultant – to combine the position of the theorist, expert, analyst, organizer and develop a certain strategy of strategy. He discusses theoretical approaches, promotes new knowledge, new approaches, new strategic steps – both publicly and publicly – for their use as effective solutions. Consultants using the products of analysts and experts directly communicate with the client, deal with his old knowledge, promote new knowledge in direct communication and in the form of applied strategic steps for the client's activities. The consultant's activity has a public and non-public client component; c) Expert – to obtain new knowledge from the real object on the results of the analysis of the experience of other enterprises and provide recommendations. In the strategic plane of innovation and investment development, experts are studying the reality, the goals of competitors, the consistency of different goals; offer their variants of strategy of activating innovation-investment development in general or its components, own tools and methods; d) analytics – search and justify the connection of the trends and processes of the object, build models, develop scenarios and make forecasts; e) Organizational or project manager – to organize the client-service activity of analysts, experts and consultants within the framework of separate innovation-investment projects and in general. His duty is the organization of round tables, internal seminars, PR-actions, etc.; e) service personnel – to establish means of communication, to check the state of administration techniques. Integration of these positions takes place at the level of professional tasks and corresponding competencies.

In essence, the prerogatives of administration are basically general system-building powers. Their implementation combines a set of organizational and methodological functions that provide the authority of the staff, since it forms and reforms the organization, directs and accompanies its functioning, controls and provides the established reporting. The complex of powers distinguishes a set of linear and functional administrative tasks, the development of strategic decisions in the process of strategy activation of innovation and investment development of the enterprise. Administration complements existing specific competencies, provides functional management procedures and a system of procedures for assessing the innovation and investment development of an industrial enterprise.

Consequently, new tasks of the strategy result in new requirements of enterprises to the competencies and competencies of management personnel on innovation management, investment management and strategic management, which will allow to intensify innovation and investment activity and accelerate the innovative development of the enterprise.

JEL Classification: L12, L20.

Список літератури:

1. Individual Competence Baseline for Project, Programme & Portfolio International Project – 4th edition. – Management [Text]. 415 p. – Management Association, 2015.
2. Лукичева Л.И. Управленческие решения: [учебник] / Л.И.Лукичева, Д.Н. Егорычев; [под ред. Ю.П. Анискина]. – [4-е изд., стер.]. – М.: Омега-Л, 2009. – 383 с.
3. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств: монографія / С.М. Ілляшенко, О.А. Біловодська. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2010. – 281 с.
4. Філіппова С.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття інвестиційних рішень в формуванні конкурентоспроможності регіону / С.В. Філіппова, О.С. Балан // Формування конкурентоспроможності економіки регіону Українського Причорномор'я: [моногр.]. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2012. – Розд. 8. – С. 199-233.
5. Райченко А.В. Административный менеджмент: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2015. – 416 с.
6. Дацик С. Популярно про стратегію та стратегування [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/472a2b93429a0/>.

References:

1. Individual Competence Baseline for Project, Programme & Portfolio International Project. (4th ed.). Management, Management Association, 2015 [in English].
2. Lukicheva, L.I., & Yegorychev, D.N. (2009). Upravlencheskiye resheniya [Management decisions]. (Yu.P. Aniskina Eds.). (4th ed.). M.: Omega-L [in Russian].
3. Ilyashenko, S.M., & Bilovodska, O.A. (2010). Upravlinnya innovatsiynym rozvytkom promyslovykh pidpryyemstv [Management of innovative development of industrial enterprises]. Sumy: VTD "Universytetska knyha" [in Ukrainian].
4. Filyppova, S.V., & Balan, O.S. (2012). Informatsiyno-analytychne zabezpechennya pryynyattya investytsiynykh rishen v formuvanni konkurentospromozhnosti rehionu [Information and analytical support for making investment decisions in shaping the competitiveness of the region]. Formuvannya konkurentospromozhnosti ekonomiky rehionu Ukrayinskoho Prychornomorya – Formation of the competitiveness of the economy of the region of the Ukrainian Black Sea region. Odesa: Instytut problem rynku ta ekonomiko-ekolohichnykh doslidzhen NAN Ukrayiny, 8, 199-233 [in Ukrainian].
5. Raychenko, A.V. (2015). Administrativnyy menedzhment [Administrative Management]. M.: INFRA [in Russian].
6. Datsyuk, S. Populyarno pro stratehiyu ta stratehuvannya [It is well known about strategy and strategy]. Retrieved from: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/472a2b93429a0/> [in Ukrainian].

Надано до редакційної колегії 14.11.2016

Карпенко Лідія Миколаївна / Lidiia M. Karpenko
Lidiako888@gmail.com

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Компетентнісні засади стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств [Електронний ресурс] / Л. М. Карпенко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – № 6 (28). – С. 141-146. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opi.ua/files/archive/2016/n6.html>